

Informations -blad 6 från NÄFS December 2008

e-kontakt:

lars.rydquist@svenskaakademien.se

Möten i NÄFS regi:

NÄFS årsmöte 24 november 2008 på Författarnas Hus i Stockholm

Ett femtontal representanter för regionala grupper i landet och några inbjudna gäster möttes i Författarnas Hus den 24 november. Mötet inleddes med en presentation av de deltagande samt en lägesrapport angående antalet medlemmar, ekonomi med mera. Styrgruppen lovade återkomma under den sista punkten om mer konkreta planer inför 2009. **Anna Kåring Wagman**, utredare på Svensk Biblioteksförning berättade sedan under den första punkten för dagen **Vad menar vi med en kompetent litteraturförmedlare**, om den forskningsöversikt hon utarbetat för föreningens räkning våren 2008. Forskningsöversikten tar upp alla typer av bibliotekskompetenser och tar i början sikte det som förändrat

yrket under de senaste 30-40 åren och om yrkeskåren gjort något för att hävda sin position i relation till användare och andra yrkesgrupper. Av forskningsrapporten framgår att bibliotekarier har många identiteter: 1) kulturförmedlare, 2) ämnesspecialist, 3) dokumentalist, 4) socialarbetare, 5) informationsorganisatör; 6) upplevelseförmedlare. Rollen som litteraturförmedlare (1,2 och 6 ovan) ingår dock inte i den obligatoriska utbildningen för bibliotekarier som arbetar med skönlitteratur, och som en bakgrund till detta urskiljer Wagman olika förhållningssätt sedan 1960-talet och framåt. Under 60-talet var det tillåtet att aktivt förmedla skönlitteratur och bibliotekarien förväntades veta mycket om just skönlitteratur. På 1970-talet skulle urvalet och förmedlandet av skönlitteratur ske i dialog med låntagaren. På 1980-talet började låntagarna att uppfattas som kunder och arbetet på biblioteken sågs som serviceyrke. 1990-talet präglades av teknikfokusering och början av 2000-talet förändras behoven av tjänster i och med att låntagarna själva kan söka information via Internet. Allt eftersom mer teknik kommit in i professionen har skönlitteraturen och läsningen kommit att betraktas mer och mer som en privat fritidssysselsättning och inte som en professionell kompetens enligt Wagman, som också pekar på det yrkesmässiga dilemmat som uppstår när mötet med besökarna begränsas och inte kan omfatta rådgivning med mer personlig betoning som ju litteraturförmedling ändå innebär och som många bibliotekarier ser som det roligaste i yrket. Wagman kom sedan in på en ny magisteruppsats av Sara Appelqvist och Elin Boardy: *Det är ett yrkesmässigt dilemma – om förmedling av skönlitteratur på ett bibliotek* (BHS 2008:53), som man kan ladda ner från nätet. Som andra gästintledare berättade översättaren och kritikern **Yukiko Duke** om hur hon upptäckt en identitetskris på folkbiblioteken i

landet. ”Vuxenbibliotekarierna mår inte bra! De hinner inte, får inte, kan inte.... säger de.” Yukiko menade att användarna på biblioteken i regel kan klara det tekniska (söka i katalog och låna via utlåningsapparat), men att de saknade litteraturförmedlare. Det är också en speciell uppgift att förmedla ett basalt budskap på tre minuter (där genre, tidsperiod, språkbehandling, innehåll och känsla för boken skall förmedlas) vilket kräver träning och återträning (vilket bibliotekarierna inte får tid till...). ”Man kan säga att biblioteket är ett rum där författarna från olika tider talar med varandra.” Det måste alltså finnas tid för bibliotekarierna att diskutera skönlitteraturen så att de känner att de deltar i det litterära samtalet och känner sig säkra i rollen som litteraturförmedlare. Då kan man känna sig välkommen till biblioteket med sin nyfikenhet på skönlitteratur, menade Yukiko.

Gunnel Furuland, representant för forskarna i NÄFS styrgrupp, ställde frågan varför man bör satsa på forskning om läsning och skönlitteratur. Hur ska vi få denna att integreras med NÄFS verksamhet? Det inte är helt lätt att hitta hågade forskare och biblioteksledning, som kan inse värdet av att forska om en till synes praktisk verksamhet som bibliotekens.

Ur litteraturforskarens perspektiv borde det vara naturligt att se biblioteken som källan framför andra när det gäller forskning om skönlitteratur och läsning, på samma sätt som museerna ordnar utställningar med föremål ur sina

samlingar och historikerna gräver i arkiven.

Det framgår av svaren i Delfiundersökningen om forskningsbehovet i biblioteksverksamhet att ämnesområdet **Bibliotek, lärande och undervisning** sammantaget rankas högst, men **läsforskning** och **läsfrämjande verksamhet** är också högt prioriterade, särskilt för läns- och regionalbibliotek samt folkbibliotek.

Om vi utgår från det faktum att skönlitteraturen är kärnan i verksamheten för de flesta folkbibliotek vore det självklart att man också forskade om hur litteraturförmedlingen ser ut på svenska folkbibliotek idag med jämförelser tillbaka i tiden. Forskningen kunde ingå som en del i bibliotekens läsfrämjande verksamhet. Anna Kåring Wagman talade om att bibliotekarieyrket möjligen är en semiprofession, det vill säga att den inte producerar egen kunskap utan lever på att förmedla andras – varav följer en svag yrkesidentitet. Därför är det hög tid att bibliotekarierna utvecklar det kvalitativa arbetet kring skönlitteraturen, för att legitimera sin tillvaro och höja statusen för yrket. Varför inte kombinera bibliotekariearbetet med grundforskning i det skönlitterära materialet? En bibliotekarie kan också vara en forskare.

Forskning om skönlitteratur på bibliotek. En samverkansmodell

Bibliotek och forskare formulerar gemensamt lämpliga forskningsämnen på temat skönlitteratur för vuxna på folkbibliotek utifrån konkreta förhållanden i det egna bibliotekets verksamhet – exempelvis samlingar, kataloger, genrer, program, läsecirklar, lästips, enskilda läsares utveckling och vanor, bibliotekslokalernas planering etc. Här kommer ett kvalitativt arbete med skönlitteraturen in på ett naturligt sätt. Ämnet undersöks ur olika perspektiv. Det kan vara litteraturvetenskapligt, historiskt, sociologiskt, pedagogiskt, idéhistoriskt, konsthistoriskt, ekonomiskt, juridiskt osv. beroende på vilka fors-

kare man får tag på. Ett konkret ämne samlar forskare från olika discipliner i ett tvärvetenskapligt projekt. Men man bör försöka undvika undersökningar som bara blir inomvetenskapliga rapporter och utvärderingar. Resultaten presenteras i samarbete med biblioteken och ska nå ut till både universitet, högskolor och biblioteksvärld samt allmänhet.

Praktiskt genomförande 2009

En representant från NÄFS besöker länsbiblioteken och undersöker konkreta forskningsbehov kring skönlitteratur och läsning. Inventerar samtidigt vilka läsprojekt för vuxna som är på gång i respektive län och rapporterar detta till NÄFS som vidareför detta genom artiklar i BBL. NÄFS tar därmed plats på kartan som en viktig aktör för att stimulera kvalitativt arbete med skönlitteratur ute i landet.

Litteratur, bibliotek, förmedling – en fristående kurs på halvfart vid Högskolan i Borås (15 högskolepoäng) under ht 2009

Kersti Skans Nilsson berättade den glädjande nyheten att Högskolan i Borås beslutat att följa upp den lyckade litteraturförmedlarkursen MUSA 1-3 genom att fr.o.m. hösten 2009 arrangera en nästan identisk kurs på halvfart. Liksom MUSA-kurserna träffas deltagarna några gånger per termin (antingen på internat eller i Borås under internatliknande omständigheter). Kursen skall ge 15 högskolepoäng efter genomfört arbete och planer finns att ge tidigare MUSA-elever möjligheter till examination och 15 hp.

Följande teman och moment ingår...

Litteratur och läsning

litteraturbegreppet; tolkning och förståelse; text och kontext; läsarperspektiv och läsarstudier kvantitativa och kvalitativa synsätt

Litterär värdering

funktion, värden och värdering; kanonbegreppet; analys av värderingskriterier i debatt och dokument

Kommunikation & förmedling

retorik; muntlig kommunikation och förmedling; skriftlig och visuell kommunikation och förmedling

Bibliotek, användare & litteraturpolitik

litteratursociologiska perspektiv: litteraturen i samhället; bibliotekens ansvar, uppgift och funktion; kultur- och litteraturpolitik

Mediaplanering

planering och utveckling av mediabestånd

Metodutveckling, projekt, utvärdering

strategier för projekt och metodutveckling; analys, utvärdering och dokumentation.

Under våren kommer kursen att marknadsföras för att sedan äga rum hösten 2009 – våren 2010.

Avslutningsvis prioriterar NÄFS 3 områden 2009:

1. **En aktion för "hållbar skönlitteratur"** på folkbiblioteken, dvs hur man lyfter fram den litteratur som inte tillhör de för dagen mest aktuella utan den litteratur som just folkbiblioteken har kompetens att förmedla. Samarbete med länsbiblioteken, förlag & Sv. Vitterhetssamfundet.
2. **Forskaruppgifter om läsutveckling** på biblioteken – inventering av forskningsbehov enligt Gunnel Furulands förslag.
3. **Adoption av författare** till bibliotek i landet – ett projekt för att knyta skönlitterära författare till bibliotekets verksamhet på olika sätt under kortare eller längre tid. Särskild ansökan utarbetas i samarbete med Författarförbundet och bibliotek.

*

SAVs fortbildningsdagar

Projektet Skönlitterärt Arbeta i Västerbotten ordnade två studiedagar i november Se under "Rapporter" www.nafs.nu

*

Nordisk konferens kring klassiker i augusti 2009

DELS & Föreningen Norden står för arrangemanget. Läs mer i Nummer 4/2008 av *PARNASS* !